

Tiedotusosasto

LEHDISTÖTIEDOTE nro 79/03

30.9.2003

Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio ennakkoratkaisuasiassa C-224/01

Gerhard Köbler vastaan Itävallan tasavalta

**JÄSENVALTIO ON VASTUUSSA YHTEISÖN OIKEUDEN RIKKOMISELLA
YKSITYISILLE AIHEUTETUISTA VAHINGOISTA, JOS YHTEISÖN OIKEUTTA
ON RIKKONUT YLIMMÄN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN JA JOS
RIKKOMINEN ON SELVÄ**

*Verwaltungsgerichtshofin tuomio, jolla on hylätty Gerhard Köblerin valitus, ei merkitse
luonteeltaan selvää yhteisön oikeuden rikkomista eikä aiheuta Itävallan valtiolle
vahingonkorvausvastuuta*

Gerhard Köbler on työskennellyt vakinaisena professorina Innsbruckin (Itävalta) yliopistossa 1.3.1986 lukien. Hän on hakenut vuonna 1996 yliopiston professorien erityistä ikälisää. Tämän lisän myöntäminen edellyttää Itävallan lainsäädännön mukaan 15 vuoden palvelusta yksinomaan Itävallan yliopistoissa. Gerhard Köblerillä oli kyseiset 15 palvelusvuotta, kun huomioon otettiin muiden jäsenvaltioiden yliopistoissa suoritettut palveluskaudet.

Koska Gerhard Köblerin hakemus hylättiin, hän nosti kanteen itävaltalaisessa tuomioistuimessa ja väitti, että tällainen vaatimus merkitsi yhteisön oikeuden vastaista välillistä syrjintää.

Tässä vaiheessa Verwaltungsgerichtshof – asiaa ylimpänä oikeusasteena käsitellyt hallintotuomioistuin – saattoi asian Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Sen jälkeen, kun yhteisöjen tuomioistuin oli antanut tuomionsa samankaltaisessa asiassa,¹ kyseinen Itävallan tuomioistuin peruutti ennakkoratkaisupyyntönsä. Verwaltungsgerichtshof hylkäsi 24.6.1998 antamallaan tuomiolla Gerhard Köblerin kanteen sillä perusteella, että erityinen

¹ Asia C-15/96, Schöning-Kougebetopoulou, tuomio 15.1.1998 (Kok. 1998, s. I-47). Yhteisöjen tuomioistuin totesi, että toimenpide, jonka mukaan työntekijän palkka riippuu tämän palvelusvuosista mutta jossa suljetaan pois kaikki mahdollisuudet ottaa huomioon vastaavat palveluskaudet, jotka on suoritettu toisen jäsenvaltion julkishallinnossa, voi olla työntekijöiden vapaan liikkuvuuden periaatteen vastainen.

ikälisä oli uskollisuuslisä, joka oikeutti poikkeamaan työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevista säännöistä.

Gerhard Köbler nosti Landesgericht für Zivilrechtssachen Wienissä vahingonkorvauskanteen Itävallan tasavaltaa vastaan sillä perusteella, että Verwaltungsgerichtshofin tuomio on yhteisön oikeuden vastainen. Kansallinen tuomioistuin on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle kysymyksiä tältä osin.

Jäsenvaltioiden on korvattava asiaa ylimpänä oikeusasteena käsitelleiden kansallisten tuomioistuinten syyksi luettavalla yhteisön oikeuden rikkomisella yksityisille aiheutetut vahingot.

Yhteisöjen tuomioistuin muistuttaa ensiksi, että se on jo todennut,² että EY:n perustamissopimuksella luodussa järjestelmässä asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus korvata niiden syyksi luettavalla yhteisön oikeuden rikkomisella yksityisille aiheutetut vahingot riippumatta siitä, mikä jäsenvaltion toimitus on vahingon aiheuttanut.

Yhteisön oikeudesta ilmenevä tuomioistuinten tärkeä tehtävä yksityisten oikeuksien suojelussa nimittäin heikentyisi, jos yksityiset eivät voisi tietyillä edellytyksillä saada korvausta yhteisön oikeuden rikkomisella aiheutetuista vahingoista tilanteessa, jossa rikkominen luetaan asiaa ylimpänä oikeusasteena käsitelleen jäsenvaltion tuomioistuimen syyksi. Tällaisessa tapauksessa yksityisillä on oltava mahdollisuus vedota valtion vastuuseen saadakseen oikeuksilleen oikeussuojaa.

Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut **kolme välttämätöntä ja riittävää edellytystä** sille, että jäsenvaltiolle aiheutuu vahingonkorvausvastuu sen syyksi luettavasta yhteisön oikeuden rikkomisesta. Näitä edellytyksiä **sovelletaan myös silloin, kun asiaa ylimpänä oikeusasteena käsitellyt kansallinen tuomioistuin on rikkonut yhteisön oikeussääntöä**:

- 1) rikotulla oikeussäännöllä annetaan oikeuksia yksityisille
- 2) **rikkominen on riittävän ilmeinen**
- 3) valtion velvoitteen rikkomisen ja aiheutuneen vahingon välillä on syy-yhteys.

Sen ratkaisemiseksi, onko rikkominen riittävän ilmeinen, kun rikkominen johtuu asiaa ylimpänä oikeusasteena käsitelleen kansallisen tuomioistuimen päätöksestä, toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen on tuomioistuintoiminnan erityinen luonne huomioon ottaen tutkittava, onko kyseinen tuomioistuin rikkonut selvästi sovellettavaa oikeutta. **Valtio voi olla vahingonkorvausvastuussa ainoastaan poikkeustapauksissa, joissa kansallinen tuomioistuin on rikkonut selvällä tavalla sovellettavaa oikeutta ja jättänyt noudattamatta yhteisöjen tuomioistuimen asiaa koskevaa oikeuskäytäntöä.**

Kukin jäsenvaltio päättää sisäisen oikeusjärjestyksensä mukaisesti, mikä tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan tällaista oikeutta koskevia oikeusriitoja.

² Erityisesti yhdistetyt asiat C-6/90 ja C-9/90, Francovich, tuomio 19.11.1991 (Kok. 1991, s. I-5357) ja yhdistetyt asiat C-46/93 ja C-48/93, Brasserie du pêcheur ja Factortame, tuomio 5.3.1996 (Kok. 1996, s. I-1029).

Yliopiston professorien erityisen ikälisän myöntämistä koskeva Itävallan lainsäädäntö on yhteisön oikeuden vastainen eikä se voi olla perusteltu.

Yhteisöjen tuomioistuin toteaa, että Itävallan laki, jossa edellytetään yliopiston professorien erityisen ikälisän myöntämiseksi 15 palvelusvuotta, jotka on suoritettu yksinomaan Itävallan yliopistoissa, on EY:n perustamissopimuksessa kielletty työntekijöiden vapaan liikkuvuuden rajoitus.

Yhteisöjen tuomioistuin korostaa ensimmäistä kertaa, että vaikka tavoitetta, joka koskee työntekijöiden saattamista uskollisiksi työnantajiaan kohtaan (uskollisuuslisä), voidaan lähtökohtaisesti perustella yleisen edun mukaisilla pakottavilla syillä, Itävallan toimenpide sisältää rajoituksia, joita ei voida perustella tällä tavoitteella. Se nimittäin johtaa yliopiston professorien työmarkkinoiden eristämiseen Itävallan alueella ja on työntekijöiden vapaan liikkuvuuden periaatteen vastainen.

Yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että Itävallan ylimmän oikeusasteen tuomioistuin ei ole syyllistynyt yhteisön oikeuden selvään ja siis riittävän ilmeiseen rikkomiseen, joten Itävallan valtio ei ole vahingonkorvausvastuussa.

Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan on lähtökohtaisesti kansallisten tuomioistuinten tehtävänä tutkia, täyttyvätkö kriteerit, joiden avulla voidaan todeta jäsenvaltioiden olevan vastuussa yhteisön oikeuden rikkomisella yksityisille aiheutetuista vahingoista. Tässä asiassa yhteisöjen tuomioistuimella on kuitenkin käytettävissään kaikki aineisto vaadittujen edellytysten tutkimiseksi.

Yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että Verwaltungsgerichtshofin 24.6.1998 antama tuomio perustuu asiassa Schöning-Kougebetopoulou annetun tuomion virheelliseen tulkintaan ja sillä rikotaan yhteisön oikeutta. Yhteisöjen tuomioistuin toteaa kuitenkin, että rikkomista sinänsä ei voida katsoa selväksi.

Yhteisöjen tuomioistuin korostaa itse asiassa, ettei sillä ole ollut tilaisuutta ottaa kantaa siihen, onko toimenpide, jolla pyritään saattamaan työntekijät uskollisiksi työnantajansa kohtaan, mahdollisesti oikeutettu yhteisön oikeus huomioon ottaen. Tämän vuoksi vastaus ei ollut ilmeinen.

Lisäksi se seikka, että Verwaltungsgerichtshofin olisi pitänyt pysyttää ennakkoratkaisupyyntönsä, ei myöskään mahdollista tällaista luonnehdintaa. Se, että Verwaltungsgerichtshof ei enää katsonut tarpeelliseksi pysyttää ennakkoratkaisupyyntöään, johtui yhteisöjen tuomioistuimen tuomion virheellisestä tulkinnasta.

Tämä on tiedotusvälineiden käyttöön tarkoitettu epävirallinen asiakirja, joka ei sido yhteisöjen tuomioistuinta.

Tämä lehdistötiedote on saatavissa seuraavilla kielillä: DA, DE, EN, FI, FR, GR, ES, IT, NL, PT, SV (kaikki)

Tuomion koko teksti on Internetissä (www.curia.int).

Se on tavallisesti luettavissa kello 12:sta (CET) lähtien tuomion julistamispäivänä.

*Lisätietoja: Christopher Fretwell
puh. +352 4303 3355, fax +352 4303 2731*